

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10.11.1982, sp. zn. 1 Tz 27/82, ECLI:CZ:NS:1982:1.TZ.27.1982.1

Číslo: 25/1983

Právní věta: I. K rozlišování trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. a trestného činu vydírání podle § 235 tr. zák. Je-li pohrůžka usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou prostředkem k vynucení určitého chování, nejde o trestný čin podle § 197a tr. zák., ale o trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 10.11.1982

Spisová značka: 1 Tz 27/82

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, Vydírání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 197a
§ 235

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 25/1983 sb. rozh.

I. K rozlišování trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák. a trestného činu vydírání podle § 235 tr. zák.

Je-li pohrůžka usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou prostředkem k vynucení určitého chování, nejde o trestný čin podle § 197a tr. zák., ale o trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

II. Trestný čin vydírání je spáchán se zbraní ve smyslu § 235 odst. 2 písm. a) tr. zák. nejen tehdy, jestliže pachatel užije zbraň k přímému fyzickému násilí vůči osobě, aby dosáhl svého cíle, ale i tehdy, jestliže užije zbraň k zastrašování pohrůžkou, že užije zbraň k fyzickému útoku vůči napadenému, nesplní-li to, k čemu ho nutí.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 10. 11. 1982 sp. zn. [1 Tz 27/82.](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR v neprospěch obviněného P. N., Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek krajského soudu v Praze ze dne 28. dubna 1982 sp. zn. 5 To

164/82 a sám rozhodl ve věci tak, že odvolání obžalovaného P. N. proti rozsudku okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 30. 3. 1982 sp. zn. 1 T 40/82 podle § 256 tr. ř. zamítl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 30. 3. 1982 sp. zn. 1 T 40/82 byl obviněný P. N. uznán vinným trestnými činy vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 písm. b) tr. zák. a odsouzen podle § 235 odst. 2 a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků nepodmíněně v první nápravně výchovné skupině. Dále mu byl podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. uložen trest propadnutí brokovnice Lankaster ráže 16/16 výr. č. 5116, malorážky Duo ráže 22/R, pistole domácí výroby ráže 6 mm Flobert, 134 kusů brokových a kulových nábojů a 100 kusů kapslí do brokových nábojnic. Trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 písm. b) tr. zák. se dopustil tím, že uvedené zbraně bez oprávnění přechovával asi od r. 1980 do svého zadržení 21. 12. 1981. Dále okresní soud zjistil, že s jednou touto zbraní (brokovnicí) dne 21. 12. 1981 odpoledne poblíže lesíka u obce Hlízov, okr. Kutná Hora, vystřelil v úmyslu zabránit člena místního mysliveckého sdružení J. K., který se snažil zjistit jeho totožnost, v další kontrole, což se mu podařilo, neboť J. K. z obavy před dalším použitím zbraně od zjišťování totožnosti obviněného upustil. Toto jednání obviněného bylo posouzeno v souladu s obžalobou jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák., neboť okresní soud v Kutné Hoře dospěl k závěru, že obviněný pohrůzkou násilí jiného nutil, aby něco opomenul, a tento čin spáchal se zbraní.

Proti tomuto rozsudku se odvolal obviněný, který poukazoval na to, že poškozený J. K. nebyl oprávněn provést jeho kontrolu nebo zadržení, poněvadž nebyl členem myslivecké stráže. Sám J. K. nic nepřikazoval, chtěl jenom dosáhnout toho, aby ho J. K. nechal být a ustal v jeho pronásledování. Nelze prý zdůvodnit, v jakém směru omezil svobodu poškozeného. Své jednání označil za typický trestný čin narušující občanské soužití, za vyhrůžku konkludentním jednáním – namířením pušky a varovným výstřelem. Domáhal se toho, aby byl uznán vinným toliko trestným činem násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák.

Krajský soud v Praze k odvolání obžalovaného rozsudkem ze dne 28. 4. 1982 sp. zn. 5 To 164/82 rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil, a to ve výroku o vině trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. a ve výroku o trestu. Při nezměněném výroku o vině trestným činem nedovoleného ozbrojování podle § 185 odst. 1 písm. b) tr. zák. uznal pak obviněného vinným tím, že dne 21. 12. 1981 odpoledne poblíž lesíka u obce Hlízov, okr. Kutná Hora, výstřelem z brokovnice zastrašil J. K., který se snažil zjistit jeho totožnost, takže J. K. upustil od dalšího jeho pronásledování a z místa odešel. V tomto jednání spatřovat trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a za oba trestné činy uložil obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon jej zařadil do první nápravně výchovné skupiny. Dále mu uložil trest propadnutí věci, jak jej uložil soud prvního stupně. V důvodech uvedl ohledně změny právní kvalifikace, že soud prvního stupně měl při posuzování jednání obviněného, které naplnilo znaky trestného činu vydírání podle § 235 tr. zák., uvážit, zda „přítomnost zbraně zvýšila závažnost činu tak podstatně, že nepostačí jeho posouzení podle základního ustanovení, kde je trestní sazba až na tři léta odnětí svobody“. Vyslovil názor, že o tak podstatné zvýšení nebezpečnosti činu v tomto konkrétním případě nešlo, že pohrůžka spočívala právě ve varovném výstřelu z brokovnice a že zbraně nebylo použito k nějakému přímému násilí proti tělesné integritě poškozeného. Zákonný znak spáchání činu „se zbraní“ byl tedy naplněn toliko formálně, a proto nelze vzhledem k ustanovení § 88 tr. zák. použít přísnější trestní sazby podle § 235 odst. 2 tr. zák.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal v zákonné lhůtě v neprospěch obviněného generální prokurátor ČSR stížnost pro porušení zákona. Vytýká v ní krajskému soudu v Praze především užití ustanovení § 88 tr. zák. Má za to, že znak „se zbraní“ byl naplněn nejen formálně, ale i materiálně.

Zdůrazňuje, že šlo o zcela vážně míněnou pohrůžku použití zbraně proti poškozenému, neboť obviněný na něj zbraní mířil, po výstřelu směrem k němu zbraň znovu nabil a opět na něj mířil, aniž mu ze strany poškozeného hrozil nějaký útok. Ostatně užitím zbraně se míní nejen užití k fyzickému násilí, ale i k násilí psychickému. Dále namítá, že krajský soud důsledně nepřihlížel při hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost k tomu, že obviněný byl v nedávné minulosti odsouzen pro přečiny pytláctví podle § 4 zák. č. 150/1969 Sb. a proti veřejnému pořádku podle § 6 písm. b) zák. č. 150/1969 Sbírky.

Nejvyšší soud České socialistické republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí i správnost postupu řízení, které mu předcházelo a dospěl k těmto závěrům:

V řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, nedošlo k porušení žádného ustanovení trestního řádu, které upravuje postup při zjišťování skutkového děje, ani k porušení ustanovení zajišťujících právo obhajoby. Učiněná skutková zjištění jsou správná a bez vad je i právní závěr soudu prvního stupně ohledně právní kvalifikace skutku, jenž spočíval v nedovoleném hromadění zbraní a střeliva. Krajský soud v Praze, který rozhodoval o odvolání obviněného, však pochybil při posuzování viny obviněného ohledně druhého skutku, pro nějž byl žalován, a to z důvodů, které jsou dále uvedeny.

Pokud se obviněný domáhal toho, aby jeho jednání spočívající ve vyhrožování bylo posouzeno jako trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák., odvolací soud se jeho námitkami sice nezabýval, nepochybil však, pokud tento právní názor neakceptoval. Při zvažování, zda v daném případě šlo toliko o jednání hrubě narušující občanské soužití nebo o vážný zásah do svobodného rozhodování člověka, je nutno vycházet ze zjištěného úmyslu pachatele. Obviněný sám uvedl, že chtěl dosáhnout toho, aby poškozený ustal v jeho sledování. Aby jej k tomu přinutil, použil popsané vyhrůžky. Nešlo tedy ani po subjektivní stránce o vyhrožování samo o sobě. Ve vyjádření obviněného byl formulován požadavek, aby poškozený něco konal (aby zůstal stát), resp. něco opominul (přestal jej sledovat). Je-li násilí nebo pohrůžka násilí prostředkem k vynucení určitého chování, přichází v úvahu ustanovení § 235 o vydírání a nikoli ustanovení § 197a.

Také stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je v tomto případě výraznější než u trestných činů hrubě narušujících občanské soužití. I když poškozený neměl oprávnění člena myslivecké stráže, nejednal protiprávně, pokud se snažil zjistit totožnost obviněného a ověřit si, co dělá v jejich mysliveckém revíru cizí muž s puškou. Počinání poškozeného bylo naopak v souladu se zájmy společnosti.

Nelze přitom také souhlasit s názorem krajského soudu v Praze, že použití zbraně nezvyšovalo podstatně závažnost činu. Je podstatný rozdíl mezi pouhou pohrůžkou násilím a činem, při němž je verbální forma nátlaku doprovázena tak nebezpečným užitím zbraně, k jakému se uchýlí obviněný. V projednávaném případě byla užitá střelná zbraň s úmyslem zvýraznit pohrůžku násilím, a tím donutit poškozeného, aby zanechal svého jednání. Nešlo jen o napřažení zbraně, resp. její namíření na poškozeného, ale o nebezpečný výstřel poškozenému nad hlavou. Obviněný nevystřelil např. proto, aby poškozeného přesvědčil, že má u sebe fungující a nabitou zbraň (v tom případě mohl vystřelit kolmo nad sebe), nýbrž použil střelné zbraně k dalšímu zastrašování, ke zdůraznění slovní vyhrůžky, že zbraně bude vůči poškozenému užito. Výstřel byl o to nebezpečnější, že obviněný strhl hlaveň nahoru až těsně před výstřelem (předtím mířil přímo na poškozeného) a že výstřel uskutečněný ze vzdálenosti 25 m minul poškozeného jen asi o 5 m a nebezpečí jeho zásahu bylo zvyšováno možným, odrazem broků od větví stromů. Navíc obviněný v tomto krajně nebezpečném donucování poškozeného pokračoval tím, že po výstřelu zbraň znovu nabil a opět na něho mířil.

Bez významu pro zjištění stupně nebezpečnosti činu pro společnost není ani osoba pachatele a jeho předchozí trestná činnost. Vždyť obviněný byl v tomto případě přistižen s brokovnicí poblíž lesa,

přičemž jeho předchozí trestná činnost, za niž byl odsouzen v roce 1977, spočívala v tom, že neoprávněně držel kulovou zbraň a střílel s ní po bažantech a zajících.

Ze všech těchto důvodů je nutno učinit závěr, že trestný čin vydírání, jehož se dopustil obviněný P. N., byl spáchán se zbraní, jak má na mysli ustanovení § 89 odst. 5 tr. zák., a že tato okolnost zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu tak výrazně, že je splněna materiální podmínka uvedená v § 88 tr. zák. Pokud tedy krajský soud v Praze změnil právní kvalifikaci, které v souladu se zákonem užil okresní soud v Kutné Hoře, porušil zákon v ustanovení § 235 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák.